

Компас за будућност: Визија и пут за образовање у Србији

Синтеза глобалних увида и локалних података за
стратешко унапређење образовног система

Свет се мења, образовање мора да га прати

Више него икада, људи се ослањају на своје људске капацитете за креативност, одговорност и способност да способност да „уче како се учи” током целог живота.

Глобализација и вештачка интелигенција из корена мењају захтеве тржишта рада и вештине неопходне за успех.

Нови захтеви: Потражња за аналитичким размишљањем и интерперсоналним вештинама континуирано расте. Пуко познавање чињеница више није довољно.

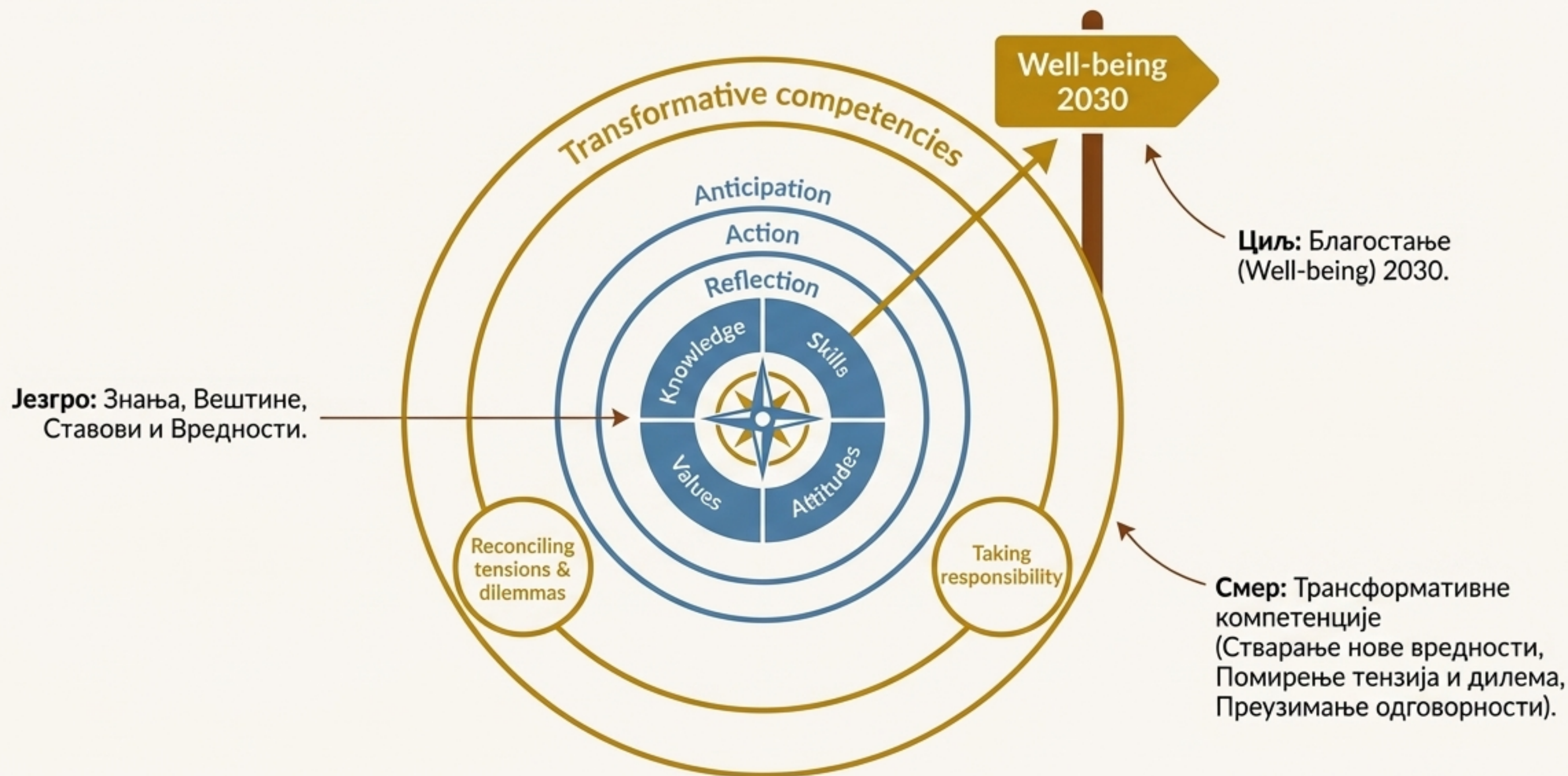
Изазов за систем: Образовни системи широм света су пред изазовом да припреме ученике за послове који још не постоје, користећи технологије које још нису измишљене.

Питање за нас: Како Србија може да одговори на ове промене и опреми своје ученике за будућност?

Глобални консензус: ОЕСД Образовни компас 2030 као наша мапа пута

Како бисмо се снашли на новој територији, потребан нам је поуздан компас. ОЕСД пројекат „Будућност образовања и вештина 2030“ нуди управо то: оквир који помаже системима да дефинишу знања, вештине, ставове и вредности које су ученицима потребне да би напредовали и обликовали своју будућност.

Од глобалне визије до српске учионице: Где смо ми на мапи?

Да бисмо остварили ову визију, кључни су **наши наставници**. Најновији подаци из међународног истраживања TALIS 2024 дају нам искрен увид у њихову реалност, мотивацију и изазове.

Кључна питања која постављамо:

- Какви су темељи нашег система?
- Где леже наше највеће снаге?
- Које пукотине прете да угрозе целу конструкцију?

Слика наше стварности: Чврсти темељи и дубоке пукотине

СНАГЕ (Чврст темељ људских односа)

Снажна међусобна подршка:

88% наставника каже да се могу ослонити једни на друге.
(OECD просек: 86%)

Добре релације са директорима:

90% наставника каже да директор има добре професионалне односе са запосленима.
(OECD просек: 86%)

ИЗАЗОВИ (Системски проблеми који коче)

Низак утицај усавршавања:

Само 43% наставника сматра да је професионално усавршавање имало позитиван утицај на њихов рад.
(OECD просек: 55%)

Осећај ниске вредности у друштву:

Само 16% наставника сматра да је њихова професија цењена у друштву.
(OECD просек: 22%)

Имамо јак социјални капитал у школама, али системски фактори озбиљно нарушавају мотивацију и ефикасност.

Професионални развој: Инвестиција без јасног поврата?

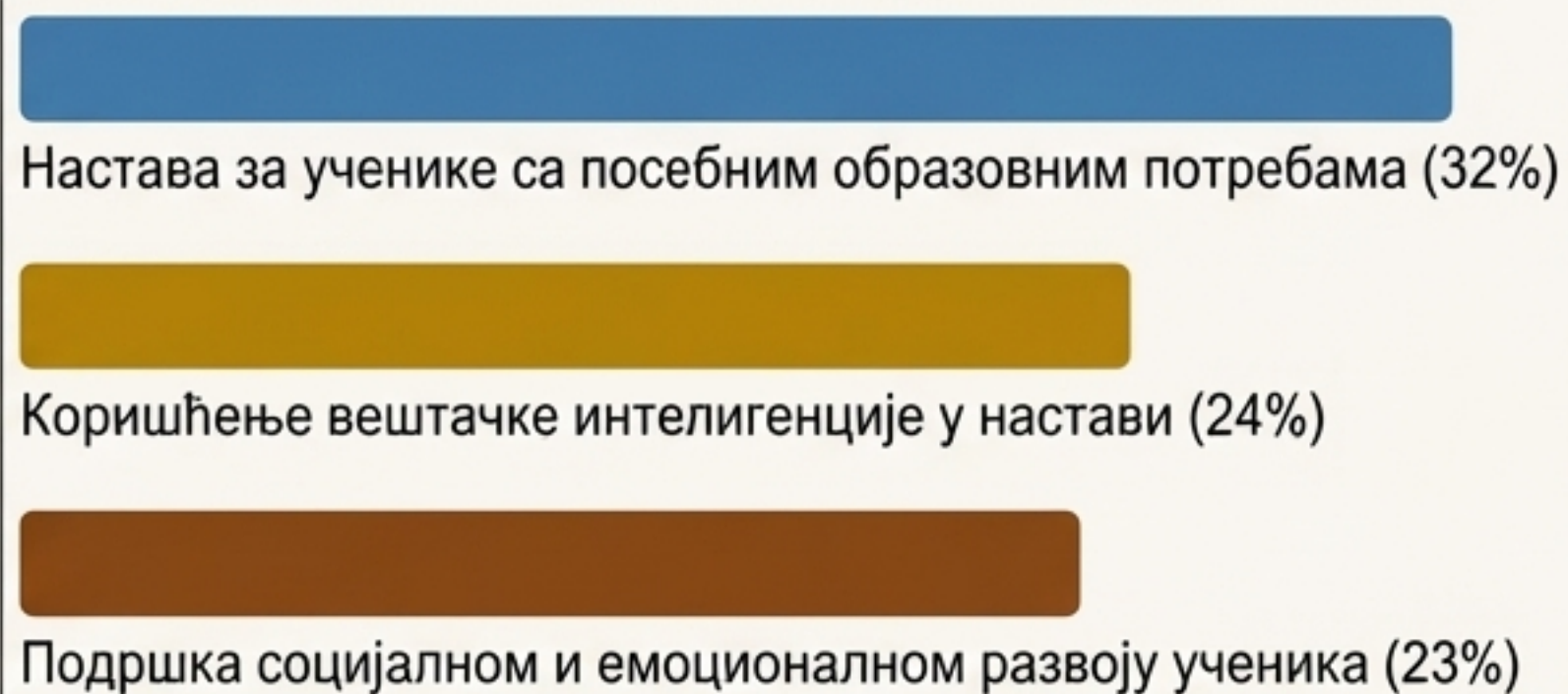
Иако је континуирано усавршавање кључно за примену нових педагогија, подаци показују да тренутни модел у Србији не даје жељене резултате.

Низак перципирани утицај:

Само 43%

наставника види позитиван утицај професионалног развоја на своју праксу.

Највеће потребе за усавршавањем:

Анализа: Ово указује на раскорак између понуде и стварних потреба наставника у учионици. Систем је фокусиран на формално испуњавање норми, а не на стварно оснаживање наставника за изазове 21. века.

Пре него што понудимо решења, морамо се сетити сврхе

Подаци и оквири су алати, не циљ. Образовање није производна трака за вештине, већ радионица за обликовање аутентичне, сложене и слободне људске личности.
Свака реформа која ово занемари осуђена је на неуспех.

➤ *„Човек код кога би у процесу образовања ишчезла спонтаност, природност и самостална стваралачка мисаоност, био би по свом деловању више сличан роботу него човеку, а то не можемо и не смемо дозволити.“* “

Наш пут напред: Двоструки приступ за целовит развој

Наш пут напред мора бити двострук. Не можемо неговати **педагогију у систему који је крхак**, нити ће јак систем имати сврху ако изгуби своју хуманистичку душу. Ова два приступа нису супротстављена; она су **нераскидиво повезана**.

1. ЈАЧАЊЕ СИСТЕМА

- **Фокус:** Решавање конкретних, мерљивих проблема идентификованих у TALIS подацима.
- **Циљ:** Стварање стабилног, мотивишућег и ефикасног окружења за наставнике и ученике.

2. НЕГОВАЊЕ ПЕДАГОГИЈЕ

- **Фокус:** Промовисање наставних пракси које су усклађене са ОЕСД визијом и филозофским принципима.
- **Циљ:** Осигурати да је учење усмерено на развој критичког мишљења, креативности и аутентичне личности.

Пут 1: Јачање система – Од података до акције

1

1. Трансформисати професионални развој од обавезе ка оснаживању.

Проблем: Само 43% види утицај.

Решење: Фокус са броја сати пребацити на доказани утицај у учионици. Увести моделе засноване на сарадњи и менторству. Обезбедити обуке за стварне потребе (рад са ученицима са посебним потребама, дигиталне вештине).

2

2. Подићи статус и атрактивност наставничке професије.

Проблем: Само 16% се осећа цењеним.

Решење: Стратешки радити на побољшању материјалног статуса, али и на јавној промоцији важности и успеха наставника. Оснажити глас наставника у креирању политика.

3

3. Оснажити аутономију и професионалну одговорност.

Проблем: Иако су релације у школама добре, системски притисци ограничавају иновације.

Решење: Дати већу аутономију школама и наставницима у креирању курикулума и избору педагошких метода, уз јасне механизме одговорности за исходе учења.

Пут 2: Неговање педагогије – Од система до суштине учења

1

Промовисати педагогију која подстиче когнитивну активацију.

Инспирација: OECD дефиниција когнитивних вештина (критичко мишљење, решавање проблема).

Решење: Подржавати наставнике да користе методе попут пројектне наставе и дебате. Померити фокус са репродукције знања на примену знања у комплексним, реалним ситуацијама.

2

Интегрисати компетенције, а не претрпавати курикулум.

Инспирација: OECD упозорење на 'curriculum overload'.

Решење: Уместо додавања нових предмета, развијати компетенције (нпр. дигитална писменост) кроз интердисциплинарне теме. Фокус на дубину уместо на ширину.

3

Дати предност развоју аутентичне личности.

Инспирација: Филозофски осврт на образовање.

Решење: Створити школску културу која вреднује радозналост, спонтаност и преузимање ризика. Оцењивање треба да буде у функцији развоја, дајући повратну информацију која помаже ученицима да постану 'властито Ја'.

У срцу промене: Унутрашње сидро наставника

Добробит наставника није луксуз. Она је апсолутни **предуслов** за успех ученика.
Улагање у добробит наставника је директно улагање у будућност детета.

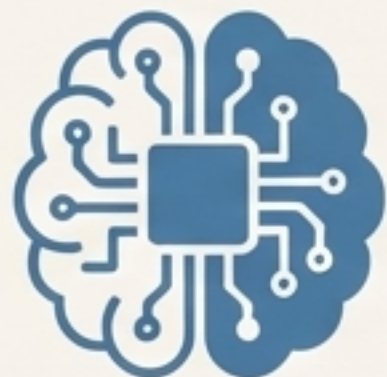

Сидро омогућава наставнику да остане стабилан у бури промена и буде узор ученику у животном учењу.

Будућност лежи у хибридном интелекту

AI пружа брзину и конзистентност, човек емпатију и етичко расуђивање.

Hybrid Intellect

AI (мозак)

Брзина и конзистентност (рутински и репетитивни задаци).

Оркестрација односа

Наставник оркестрира овај однос, постављајући циљеве, бирајући алате и процењујући резултате.

НАСТАВНИК (срце)

Емпатија и етичко расуђивање (креативни и социјално-емоционални аспекти).

Тиме се ослобађа време за креативне и социјално-емоционалне аспекте наставе. Наставници се не такмиче са вештачком интелигенцијом, већ је користе.

Додатни подаци: Скоро 80% наставника се плаши да коришћење дигиталних алата води ка плагирању. Ово није само страх од технологије, већ брига за развој критичког мишљења коју морамо адресирати.

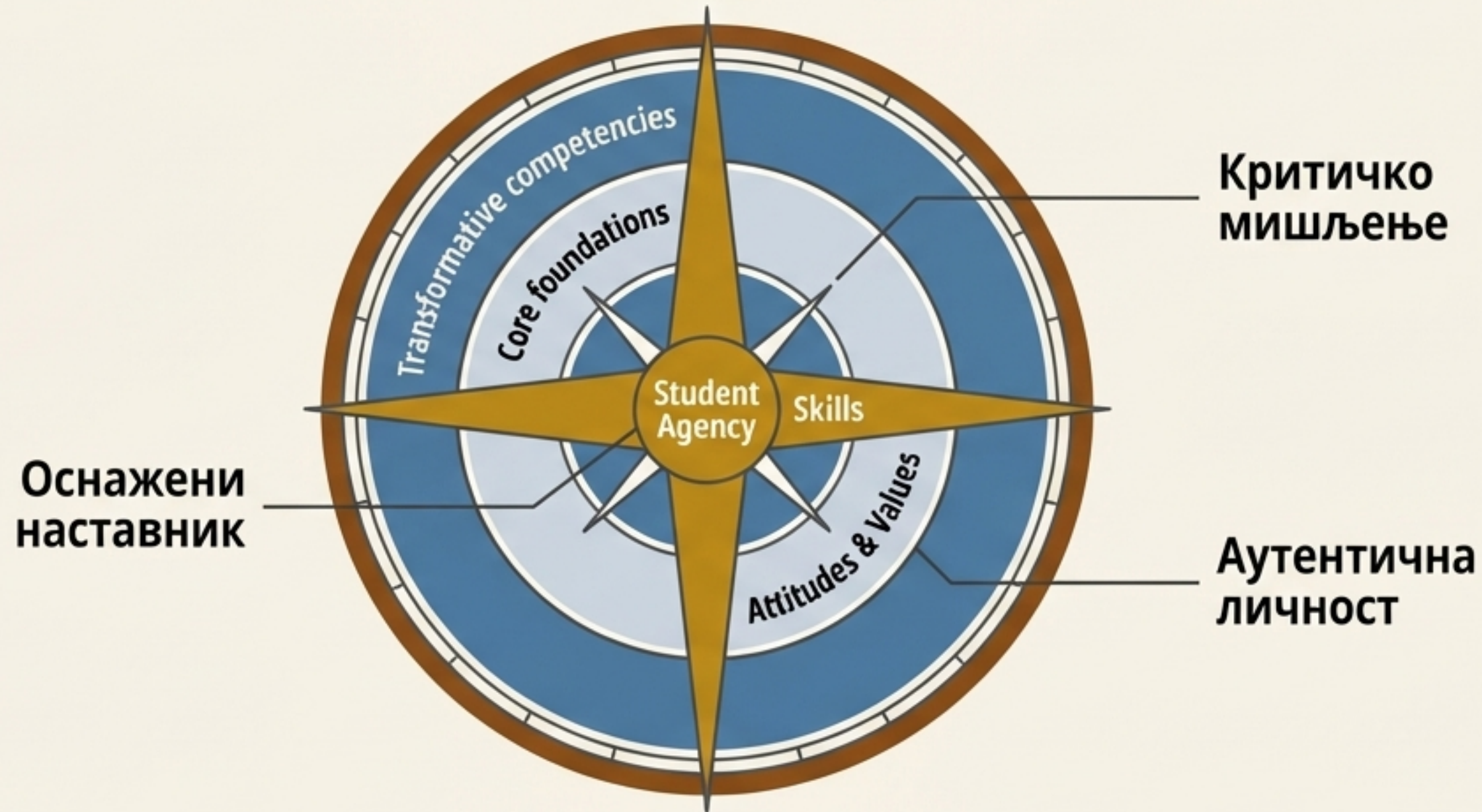
Од поштарара туђих планова до дизајнера учења

Трансформација улоге: Постајете креатор, а не само преносилац.

Српски компас за будућност: Интеграција визије и стварности

Пут напред није у простом копирању глобалних модела, већ у њиховој промишљеној адаптацији. Јачањем нашег система и неговањем хуманистичке педагогије, можемо креирати образовање које је истовремено и глобално релевантно и дубоко укоренењено у нашим вредностима.

Наш компас је подешен. Време је да кренемо на пут.